

Pradžia>Šeimos teisė ir paveldėjimas>Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės**Tėvų pareigos: vaiko globa ir bendravimo teisės**

Ispanija

1 Ką iš tikrųjų reiškia teisinė sąvoka „tėvų atsakomybė“? Kokios yra asmens, turinčio tėvų atsakomybę, teisės ir pareigos?

Ispanijos teisėje tėvų pareigos paprastai vadinamos *patria potestad* (tėvų valdžia). Jas sudaro asmenų, paprastai tėvų arba juridinių asmenų, kuriems pagal įstatymą arba teismo sprendimu patikėta nepilnamečio asmens ir jo turto apsauga, teisės ir pareigos.

Tėvų valdžia visada turi būti vykdoma vaikų naudai, atsižvelgiant į jų asmenines savybes ir fizinę bei psichologinę sveikatą. Tėvų valdžia apima šias pareigas ir įgaliojimus:

vaikų priežiūrą, buvimą su jais, maitinimą, auklėjimą ir užtikrinimą, kad jie gautų tinkamą išsilavinimą; atstovavimą vaikams administruojant jų turtą.

2 Kaip paprastai nustatoma, kam priklauso tėvų atsakomybė už vaiką?

Tėvai tėvų pareigas turi nepilnamečiams.

Jeigu tėvai gyvena skyrium, nutraukia santuoką, išsiskiria arba negyvena kartu, visos teisės ir pareigos nepilnamečių atžvilgiu, susijusios su jų asmeniu ir turtu, priklauso abiem tėvams, išskyrus išimtinės aplinkybes.

Jeigu tėvai gyvena atskirai, tėvų valdžią vykdo tėvas (motina), su kuriuo (-ia) vaikas gyvena. Tačiau kitam iš tėvų pateikus prašymą, kuriame nurodomos pagrįstos priežastys, teismas, atsižvelgdamas į vaiko interesus, gali nustatyti, kad jis tėvų valdžią turi vykdyti bendrai su pirmuoju iš tėvų, arba gali paskirstyti motinai ir tėvui funkcijas, būdingas tėvų valdžios vykdymui.

3 Ar gali būti tėvų atsakomybė paskirta kitam asmeniui, jeigu tėvai negali arba nenori vykdyti pareigų savo vaikams?

Pagal Ispanijos teisę, taikant teisminę priežiūrą, tėvų pareigų vykdymas nepilnamečiams gali būti nustatomas kitiems giminei asmenims ar institucijoms, jeigu tėvai nevykdo įstatyme dėl nepilnamečių globos nustatytų apsaugos pareigų arba jas vykdo nepatenkinamai.

4 Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba išsiskiria, kaip išsprendžiamas tėvų atsakomybės nustatymo atvejis?

Jeigu tėvai nutraukia santuoką arba gyvena skyrium, tėvų pareigos gali būti nustatomos:

abiejų tėvų prašymu sudarant reguliavimo susitarimą (isp. *convenio regulado*), kurį turi patvirtinti teismai; teismo sprendimu rungtinami principu grindžiamoje procedūroje.

Tėvų pareigos, kurių visuma sudaro nepilnamečių apsaugos institutą, priklauso abiem tėvams.

Nepilnamečių priežiūros ir globos tvarka trumpai apibendrinama toliau.

Globos nustatymas vienam iš tėvų. Matymosi su vaiku tvarka paprastai nustatoma vaiko neglobojančiam tėvui (motinai).

Bendra globa, kai vienas iš tėvų nepilnamečius globoja pakaitomis skirtingais laikotarpiais.

Išimtiniais atvejais, kai to reikia atsižvelgiant į aplinkybes ir nepilnamečio interesus, teismas gali priimti sprendimą, kuriuo priežiūrą ir globą nustato kitam asmeniui, ir tai padaro tėvų prašymu arba savo iniciatyva.

Tais atvejais, kai už nepilnamečio priežiūrą yra atsakinga administracinė institucija, tokia situacija nekeičiama ir globa nenustatoma nė vienam iš tėvų.

Dėl konkretaus globos režimo sprendžiama kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgiant į nepilnamečių interesus.

5 Jeigu tėvai sudaro sutartį dėl tėvų atsakomybės, kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis, kad sutartis būtų teisiškai įpareigojanti?

Tėvai, kurie pasiekia susitarimą tėvų pareigų klausimais, privalo pateikti pasirašytą reguliavimo susitarimą, kuriame aptariami visi aspektai, dėl kurių susitarta. Be kitų priemonių jame turi būti aiškiai nurodyta:

nepilnamečio priežiūros ir globos tvarka;

matymosi su tėvais tvarka;

tėvų pareigų vykdymo tvarka;

šeimos būsto naudojimo tvarka;

nepilnamečiui mokama išlaikymo išmoka.

Reguliavimo susitarimas kartu su prašymu teikiamas atitinkamam pirmosios instancijos teismui. Jį tėvai turi patvirtinti teisme. Nepilnamečiai išklaunami, kai tai yra reikalinga, *ex officio* arba prokurorui, teismo specialistų grupės šalinis ar nariams arba pačiam nepilnamečiui paprašius. Teisėjas, gavęs prokuratūros nuomonę, įvertina susitarimą.

Išskyrus atvejus, kai susitarimai yra žalingi vaikams, sutuoktinių susitarimus, kuriais reglamentuojamos santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium arba santuokos nutraukimo pasekmės, patvirtina teisėjas. Jeigu šalys pateikia susitarimus dėl vaikaičių ir jų senelių matymosi ir bendravimo, teisėjas juos gali patvirtinti išklauses senelius, kurie duoda savo sutikimą.

Susitarimai gali būti atmetami priimant pagrįstą sprendimą. Šiuo atveju sutuoktiniai privalo atitinkamai atvejais pateikti naują pasiūlymą dėl susitarimo, kad jį patvirtintų teisėjas.

6 Jeigu tėvai negali susitarti dėl tėvų atsakomybės, kokios alternatyvios priemonės padeda šį konfliktą išspręsti nesikreipiant į teismą?

Šeimos tarpininkavimas yra geriausia alternatyvi priemonė, palyginti su teismo sprendimu, siekiant tėvų susitarimo.

Kad sudarytas susitarimas būtų vykdytinas, jis visada turi būti patvirtintas teismo sprendimu.

7 Jeigu tėvai kreipiasi į teismą, kokius su vaiku susijusius klausimus gali išspręsti teisėjas?

Teismo sprendime teisėjas, atsižvelgdamas į nepilnamečio interesus, jei įmanoma, vengdamas atskirti brolius ir seseris ir išklauses nepilnamečius, galinčius suformuluoti savo nuomonę, visada privalo išspręsti šiuos klausimus dėl:

teisminių priemonių, susijusių su globa ir priežiūra, nustatyta vienam iš tėvų arba abiem tėvams, ir auklėjimu;

tėvų susitarimo dėl matymosi tvarkos, nurodant laiką, būdą ir vietą, kurioje tėvai gali bendrauti su savo vaikais ir leisti su jais laiką;

išimtiniais atvejais šios matymosi teisės gali būti apribotos arba sustabdytos susidarius sudėtingoms sąlygoms arba vienam iš tėvų iš esmės ir nuolat nevykdant savo pareigų;

tėvų pareigų nustatymo, o prireikus ir jei tai tinkama vaikų atžvilgiu – sprendimo dėl vieno iš tėvų visiško tokios valdžios vykdymo arba vykdymo iš dalies, įskaitant tokios valdžios panaikinimą, jeigu tam yra pagrįsta priežastis;

išlaikymo, atsižvelgiant į ekonomines aplinkybes, kurį turi mokėti kiekvienas iš tėvų, kad patenkintų vaiko poreikius, ir priemonių, reikalingų veiksmingam išlaikymui užtikrinti, nustatymo;

šeimos būsto ir bendrai naudojamų daiktų paskyrimo naudoti tais atvejais, kai tėvai nėra sudarę susitarimo, pirmenybę teikiant nepilnamečius vaikus globojančiam sutuoktiniui.

8 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa turi priklausyti tik vienam iš tėvų, ar tai reiškia, kad jis gali visus su vaiku susijusius klausimus spręsti nepasitaręs su antruoju iš tėvų?

Paprastai tėvų valdžią bendrai vykdo abu tėvai. Todėl abu tėvai turi įgaliojimus spręsti visus su nepilnamečiu susijusius klausimus, net jeigu globa nustatyta tik vienam iš jų.

Jeigu tėvai nesutaria dėl sprendimų, susijusių su nepilnamečiu vaiku, kurie gali būti arba turėtų būti priimti, pvz., dėl mokyklos lankymo ir auklėjimo klausimais (pvz., mokyklos ar užklausinės veiklos parinkimas), sveikatos priežiūros pasirenkant gydytoją, asmeniniais klausimais (pvz., vardo suteikimas arba religinis švietimas, arba nepilnamečių gyvenamosios vietos ar šalies parinkimas) ir pan., ir kai paaiškėja, kad abipusio sutarimo neįmanoma pasiekti, kiekvienas iš tėvų gali kreiptis į teismą, prašydamas išspręsti ginčą.

Išklausęs abu tėvus ir vaiką (jei jis gali suformuluoti savo nuomonę), teisėjas sprendimų priėmimo įgaliojimus suteikia tėvui arba motinai. Jeigu nesutarimai pasikartoja arba atsiranda kuri nors kita priežastis, iš esmės trukdanti vykdyti tėvų pareigas, teisėjas gali visus sprendimų priėmimo įgaliojimus arba jų dalį suteikti vienam iš tėvų arba šias funkcijas paskirstyti abiem tėvams. Visos šios priemonės gali būti taikomos ne ilgiau nei dvejus metus.

9 Jeigu teismas nusprendžia, kad vaiko globa priklauso abiem tėvams, ką tai iš tikrųjų reiškia?

Tais atvejais, kai nepilnamečio globa nustatoma bendrai abiem tėvams, praktiškai kasdienė vaiko globa ir tiesioginė jo priežiūra vykdoma pakaitomis nustatytais laikotarpiais. Tai, kaip naudojama bendra globa, gali įvairuoti, tačiau paprastai globa paskirstoma savaitėmis arba savaitės dienomis, tėvams paeiliui perimant globą savaitgaliais.

Atostogų laikotarpiais vaiką pakaitomis globoja abu tėvai.

10 Į kokį teismą reikia kreiptis, jeigu norima pateikti pareiškimą dėl tėvų atsakomybės? Kokių oficialių reikalavimų reikia laikytis ir kokie dokumentai turi būti pridėdami prie pareiškimo?

Santuokos bylose, susijusiose su gyvenimu skyrium arba santuokos nutraukimu abipusiu sutarimu, kompetentingas yra pirmosios instancijos teismas, kuris turi jurisdikciją pagal paskutinę bendro sutuoktinių būsto arba kurio nors iš pareiškėjų būsto vietą.

Rungimosi principu grindžiamose santuokos bylose kompetenciją turi pirmosios instancijos teismas pagal sutuoktinių būsto buvimo vietą, o jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose teisminėse apylinkėse, ieškovas gali pasirinkti paskutinės sutuoktinių gyvenamosios vietos arba atsakovo gyvenamosios vietos teismą. Neturintys nuolatinio adreso ar gyvenamosios vietos ieškovo pasirinkimu gali būti kviečiami į savo buvimo arba paskutinės gyvenamosios vietos teismą, o jeigu jurisdikcija ir taip nenustatoma, ji bus priskirta ieškovo gyvenamosios vietos teismui.

Bylose, kurios yra išimtinai susijusios su nepilnamečių vaikų priežiūra, globa ir išlaikymu, o tėvai nėra susituokę, jurisdikciją turi paskutinės bendros tėvų gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismas. Jeigu jie gyvena skirtingose teisminėse apylinkėse, ieškovas gali pasirinkti atsakovo gyvenamosios vietos arba nepilnamečio gyvenamosios vietos teismą.

Kreipiantis turi būti pridėdamas santuokos registravimo pažymėjimas ir, prireikus, vaikų gimimo liudijimai iš Civilinio registro, taip pat dokumentai, kuriais sutuoktiniai grindžia savo teises. Jeigu prašoma taikyti su turto aspektais susijusias priemones, ieškovas privalo pridėti turimus dokumentus, leidžiančius įvertinti ekonominę sutuoktinių ir, prireikus, vaikų padėtį, pavyzdžiui, mokesčių deklaracijas, darbo užmokesčio lapelius, banko pažymas, nuosavybės dokumentus ar registracijos pažymėjimus.

11 Kokia tvarka yra taikoma šiais atvejais? Ar galima pasinaudoti pagreitinto proceso tvarka?

Šiose bylose taikomos toliau nurodytos procedūros:

tais atvejais, kai šalys sutaria, taikoma Civilinio proceso įstatymo 777 straipsnyje nustatyta abipusio susitarimo procedūra dėl gyvenimo skyrium, santuokos nutraukimo ir galutinių nepilnamečių vaikų priežiūros, globos ir išlaikymo priemonių nustatymo, kai santuoka nėra sudaryta;

jeigu šalys nėra sudariusios susitarimo, taikoma Civilinio proceso įstatymo 770 ir 774 straipsniuose nustatyta rungimosi principu pagrįsta procedūra, kuri taip pat taikoma šeimos bylose ir bylose, susijusiose su nepilnamečiais, kai tėvai nėra vienas su kitu susituokę.

Skubiais atvejais galima prašyti taikyti priemones pagal toliau nurodytas procedūras.

Laikinąsias apsaugos priemones, kurios taikomos prieš pateikiant prašymą pripažinti santuoką negaliojančia, patvirtinti gyvenimą skyrium, nutraukti santuoką arba bylose, susijusiose su nepilnamečių vaikų priežiūra bei globa ir išlaikymu. Šios priemonės reglamentuojamos Civilinio proceso įstatymo 771 ir 772 straipsniuose.

Aiškliai nustatyta, kad jeigu yra priežasčių imtis skubių veiksmų, pirmuoju sprendimu patvirtintos priemonės gali įsigaloti iš karto.

Laikinosios apsaugos priemonės, kylančios priėmus prašymą dėl santuokos bylos arba su nepilnamečiais susijusios bylos, taikomos kaip ir pirmiau nurodytais atvejais. Ši procedūra nustatyta Civilinio proceso įstatymo 773 straipsnyje.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą bylinėjimosi išlaidoms padengti?

Galima gauti visapusišką arba konkrečią teisinę pagalbą, jeigu pateikiami įrodymai, kuriais patvirtinamas teisės gauti teisinę pagalbą reikalavimų įvykdymas, kaip nustatyta Teisinės pagalbos įstatyme. (Žr. „Teisinė pagalba – Ispanija“).

13 Ar galima apskūsti teismo sprendimą dėl tėvų atsakomybės?

Norint sužinoti, kuriuos sprendimus galima apskūsti, reikia atskirti visus galimus sprendimus, susijusius su tėvų pareigų klausimais, t. y.:

visi rungimosi principu pagrįstose procedūrose priimti sprendimai gali būti skundžiami provincijos teismui;

sprendimai abipusio susitarimo bylose gali būti skundžiami provincijos teismui, tik kai susitariama dėl priemonės, kuri skiriasi nuo reguliavimo susitarimo nuostatų.

Įstatyme nenustatyta galimybė apskūsti sprendimų dėl išankstinių laikinųjų apsaugos priemonių arba laikinųjų apsaugos priemonių, arba sprendimų dėl tėvų pareigų vykdymo.

14 Tam tikrais atvejais, kad būtų įvykdytas sprendimas dėl tėvų atsakomybės, gali prireikti kreiptis į teismą. Į kokį teismą reikia kreiptis ir kokia tvarka yra taikoma?

Tais atvejais, kai teismo sprendimų dėl tėvų pareigų nesilaikoma savanoriškai, prašymą galima pateikti sprendimą priėmusiam pirmosios instancijos teismui, prašant vykdyti priemonę ar priemones, kurių nesilaikoma.

Būtina nurodyti sprendimą arba nutartį, kurią siekiama įvykdyti, ir asmenį, kurio atžvilgiu norima pradėti vykdymo veiksmus.

15 Ką reikia padaryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl tėvų atsakomybės būtų pripažintas ir vykdomas šioje valstybėje narėje?

Kitoje valstybėje narėje santuokos bylose, susijusiose su vaiku, priimti sprendimai dėl tėvų pareigų vykdymo, kurie buvo vykdytini minėtoje valstybėje narėje ir apie kuriuos buvo pranešta, Ispanijoje pripažįstami bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu be jokių papildomų procedūrų pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo.

Reglamentas taikomas pradėtuose teismo procesuose priimtiems sprendimams, oficialiai parengtiems ar užregistruotiems autentiškiems dokumentams ir susitarimams, kurie valstybėje narėje tapo vykdytini, jei jie buvo sudaryti iki 2022 m. rugpjūčio 1 d. Nuo tada bus taikomas 2019 m. birželio 25 d.

Reglamentas Nr. 2019/1111.

Norint pradėti vykdymo veiksmus, nepilnamečio buvimo vietos ir vykdymo veiksmų vietos teismui reikia pateikti prašymą dėl vykdymo. Prie prašymo būtina pridėti sprendimo, kurį prašoma vykdyti, kopiją, kuri turi atitikti visus jo autentiškumui nustatyti būtinus reikalavimus pagal standartinę V priede nustatytą formą. Būtina, kad dalyvautų advokatas ir teisinis atstovas.

16 | kurį šios valstybės narės teismą reikia kreiptis norint užginčyti kitos valstybės narės teismo sprendimo dėl tėvų atsakomybės pripažinimą? Kokios procedūros taikomos tokiais atvejais?

Norėdama Ispanijoje pareikšti prieštaravimą dėl kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo, susijusio su tėvų pareigomis, pripažinimo, suinteresuotoji šalis privalo kreiptis į pirmosios instancijos teismą, kuriam pateiktas prašymas dėl pripažinimo, ir remtis vienu iš Reglamente Nr. 2201/2003 nustatytų nepripažinimo pagrindų, o vėliau – Reglamente Nr. 2019/1111 nustatytais pagrindais.

Dabar galima remtis šiais pagrindais:

sprendimas, atsižvelgiant į vaiko interesus, akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai;

vaikui nebuvo suteikta galimybė būti išklaustam (šis pagrindas nepriimtinas ypatingos skubos atvejais);

jeigu sprendimas buvo priimtas nedalyvaujant atsakovui ir jam nebuvo įteiktas bylos iškėlimo dokumentas arba jam apie jį nebuvo pranešta, išskyrus atvejus, kai įrodoma, kad sprendimui buvo pritarta;

jeigu sprendimo pripažinimui prieštaraujanti šalis, kuri teigia, kad sprendimas trukdo vykdyti tėvų pareigas, neturėjo galimybės būti išklaustyta,

arba jeigu sprendimas nesuderinamas su kitu vėliau priimtu sprendimu.

17 Kokios šalies teisė taiko teismas procese dėl tėvų atsakomybės, jei vaikas ar bylos šalys negyvena šioje valstybėje narėje arba yra skirtingų šalių piliečiai?

Taikoma nepilnamečio įprastinės gyvenamosios vietos teisė, kaip nustatyta 1996 m. Hagos konvencijoje dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje.

Šis tinklalapis priklauso portalui [Jūsų Europa](#).

Laukiame jūsų [atsiliepimų](#) apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 29/03/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.